

Jan Charytański

"Biblische Unterweisung : Handbuch zur Auswahlbibel „Reich Gottes"", t. 1-3, wyd. Hubert Fischer, oprac. Eleonore Beck i Gabriele Miller, München 1964 : [recenzja]

Collectanea Theologica 43/3, 234-235

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Biblische Unterweisung. Handbuch zur Auswahlbibel „Reich Gottes”, wydał Hubert Fischer, opracowały Eleonora Beck i Gabriela Miller, München, Kösel-Verlag, t. I — 1964, s. 323; t. II — 1968, s. 376; t. III — 1970 s. 366.

Osiągnięcia współczesnej biblistyki katolickiej jak również oficjalne wypowiedzi urzędu nauczycielskiego poczynawszy od *Divino afflante Spiritu* postawiły pod znakiem zapytania historię biblijną jako formę nauczania Pisma św. w ramach katechizacji. W miejsce przekazywania własnymi słowami wiedzy o historii naszej religii czy też budujących opowiadań czerpanych z Pisma św., pod wpływem ruchu biblijnego postulowano katechezę analizującą autentyczny tekst Pisma św. W latach sześćdziesiątych w Niemczech zachodnich, kolebce klasycznej historii biblijnej, zastąpiono dotychczasowe podręczniki nową formą, a mianowicie wyborem tekstów Pisma św. do użytku szkół. W południowych diecezjach Niemiec zachodnich przyjęto wybór zatytułowany *Reich Gottes, Auswahlbibel für katholische Schüler*. Katecheci jedank przywykli do dawnej formy i napotykający w programach jedynie wskazania bardzo ogólne, postulowali wydanie pomocy odpowiadających nowej formie katechezы biblijnej. Omawiana obecnie pozycja stanowi próbę opracowania podręczników dla katechetów, odpowiadających nowemu spojrzeniu na Pismo św. Pracę tę wydał ówczesny przewodniczący związku niemieckich katechetów, a opracowały ją dwie autorki od wielu już lat współpracujące przy wydawaniu podręczników katechetycznych na różne stopnie nauczania. Podjęły się trudu przybliżenia katechetom-praktykom dorobku współczesnej biblistyki katolickiej.

Dwa pierwsze tomy obejmują część starotestamentalną podręcznika dla dziecka *Reich Gottes*. Utrzymują podział na rozdziały, jak również tytuły zgodne całkowicie ze wspomnianym podręcznikiem dla dziecka. Większe grupy tematyczne odpowiadające okresom historii zbawienia zawsze są poprzedzone obszerniejszym wstępem umieszczającym wydarzenia biblijne w szerszym kontekście historii powszechnej, jak również podkreślającym specyfikę danego etapu realizacji planu Bożego. Przy wielu grupach tematycznych znajdujemy również tak zwane „ekskursy” zawierające teksty historyczne, źródłowe mające związek z tekstami Pisma św.

W poszczególnych jednostkach tematycznych autorki zastosowały ten sam schemat myślowy. Pierwszy krok stanowi wytłumaczenie teologiczne danej perykopy. Zupełnie słusznie autorki zatytułowały ten punkt *zum Verständnis* — „dla zrozumienia”. Dalej w dwu kolumnach innym typem czcionki podane są wyjaśnienia poszczególnych zwrotów, określeń, słów. Bardzo często czytelnik znajdzie odnośnik do takiego samego „rzeczowego słowniczka” w innej jednostce tematycznej, w której dane określenie już zostało wyjaśnione.

Po dalszym przygotowaniu następują uwagi odnośnie samej katechezы. Przede wszystkim w *Orientierung* autorki podkreślają błędne ukierunkowanie katechezы, wpływające z dotychczasowych form katechezы biblijnej, i przestrzegają przed nimi. Jednocześnie wskazują na elementy perykopy, które są istotne i wytyczają drogę układanej katechezы.

W następnym etapie, nazwanym *Erschliessung* i ukazującym logiczne etapy tłumaczenia tekstu, autorki podkreślają istotny sens danej perykopy, podają sposób przybliżenia dzieciom tekstu w całości i poszczególnych jego elementach. Punkt nazwany *Aneignung* (przyswojenie) ujmuje powyższe treści w krótkie, rzeczowe sformułowania, nadające się jako napisy na tablicy czy też sformułowania do zapamiętania przez uczniów. Nie zapomnialy autorki również o modlitwie jako istotnym elemencie katechezы biblijnej. Do każdego tematu dobrano odpowiedni tekst modlitewny. Pod tytułem „zadania” umieściły autorki szereg ćwiczeń, które mogą być zajęciem wprowadzającym w nowy temat, nadają się jako praca w grupach w czasie katechezы, mogą być opracowane przez uczniów jako zadania domowe czy referaty. Wszystkie one mają na celu pobudzenie wewnętrznej aktywności uczniów w zajęciu postawy wiary wobec danej perykopy.

Tom II, wychodzący w momencie przygotowania nowego programu ramowego, wprowadza jeszcze jeden element wewnętrznie związany z tym programem, a mianowicie *Einübung*. Nic zresztą dziwnego. Autorki bowiem współpracowały również przy układaniu nowego programu katechetycznego. Ten punkt został ujęty jako pewne postawy duchowe, które winny kształtować się w katechizowanych w czasie ich pracy nad tekstem biblijnym.

Oba tomy, obejmujące teksty starotestamentalne, uwzględniają ustawicznie związki historiozbowcze, usiłują ukazać istotny sens objawionego słowa Bożego w odróżnieniu od szaty literackiej, dokładnie i rzeczowo ukazują cały kontekst historyczno-kulturowy. Uderza jednak prawie całkowity brak nawiązywania do Nowego Testamentu, jak gdyby w historii zbawienia ten właśnie związek nie stanowił istotnego wątku. Również praca nad tekstem, wyraźnie występująca we wszystkich jednostkach, usunęła niejako w zapomnienie postulaty ruchu katechetycznego wiązania katechezy biblijnej z życiem Kościoła, a zwłaszcza z liturgią. Tych momentów katecheta w bogatym materiale nie znajduje. Brak jest również nawiązań do problemów ludzkich uwzględnianych w ruchu katechezy egzystencjalnej czy interpretacji. Dominuje „katecheza z egzegezy”, przekonanie, że droga egzegety-naukowca jest jednocześnie drogą katechizowanego.

Tom III otwiera drugą część podręcznika dla dziecka i dla nauczyciela, a mianowicie Nowy Testament. Obejmuje treści od „Ewangelii dziecięctwa” do sporów z przeciwnikami. Dalsze tomy są w przygotowaniu.

Autorki jasno i przekonująco ukazują charakter Ewangelii, podkreślają ujęcie teologiczne, właściwe każdemu z natchnionych autorów. We wstępach do poszczególnych grup tematycznych podejmują takie zagadnienia, jak np. znaczenie cudów w pismach Nowego Testamentu. Wreszcie dzięki wprowadzeniom do poszczególnych jednostek zapobiegają zarzutom, jakie budzi sam podręcznik dla dziecka. Wydaje się bowiem czytelnikowi, że ten właśnie wybór perykop nowotestamentalnych zdąży w kierunku synopsy czy biografii ułożonej okresami z zagubieniem specyfiki poszczególnych Ewangelistów. W podręczniku dla nauczyciela autorki starają się wytłumaczyć sam dobór i następstwo wydarzeń, jak również podsuwają porównanie ujęć poszczególnych Ewangelistów.

W tym tomie, wydanym już w latach siedemdziesiątych, dostrzegamy ponadto pewne przesunięcia metodyczne w układzie materiału i podtytułach. Przed właściwą katechezę wysunięto jedynie ogólne wytłumaczenie danej perykopy, obejmujące kontekst oraz tak zwane porównanie synoptyczne. Słowniczek włączono już w tekst katechezy, idąc coraz dalej po linii „katecheza z egzegezy”. Również elementy historyczne i kulturowe włączono w schemat katechezy jako wiadomości skierowane wprost do uczniów. Pojawia się wreszcie określenie *Unterrichtsgespräch* jako forma przeprowadzania katechezy.

W tym tomie w bardzo wielu miejscach odnajdujemy nawiązania do Starego Testamentu. Prawie nigdzie jednak, poza zadaniami, autorki nie ukazują związków z liturgią. Również i w tym tomie nie napotykamy na elementy katechezy antropologicznej.

Katecheza biblijna przeprowadzana w oparciu o podręczniki *Reich Gottes* uzyskała już samodziśny cel i zadania przeciwie niż to miało miejsce odnośnie do historii biblijnej służącej nauce katechizmu. Możemy mieć jednak wątpliwość, czy prawdziwą zdobyczą będzie widoczna w tych podręcznikach izolacja od innych działów katechezy.

Opracowanie jest solidne i rzeczowe. Podkreślone braki nie umniejszają wartości tej książki dla katechetów, jak również dla innych autorów przygotowujących podręczniki. I tym szczególnie radziłbym zapoznanie się z omawianą pozycją. Autorki rzeczywiście przybliżyły katechezie dorobek ruchu biblijnego.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa